

УЛУТ ОКТЯБРЬТА АЛДАРИ

В. И. Ленин Кызыл шөгө чүөсө чугаалап тур. ССРЭ-нин улустун чурумчуу В. Васильевичи чураан чуруу.

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

1972 чылда
Удмуртияда

1972 чыл
НОЯБРЬ
7
ВТОРНИК
№ 263 (9031)
Өртүз 2 көп.

Октябрьның
социалистик
Улуг революциязының 55
чыл ою делгезин!

(СЭКП ТБ-НЫН
КЫЛТЫРЫЛГАРЫНДАН).

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

ДУУН КРЕМЛЬДИН СЪЕЗДИЛЕР ОРДУЗУНГА БАЙЫРЛЫГ ХУРАЛ

Октябрь байырлары — совет улустун, бүгү депшигелиг кижилериниң амырларында улуг байырлар. Нева кырынга «Аврораны» дааштаашкыны чангылангы үнгөн хүдөн бисти каш-даа чылдар ырадыр болза — ол байырлар 1917 чылдың октябрьның дайычы, революстуг укка-шынары-биле кажан-кезде шытынган сипинкек болур. Инчалза-даа чаз байырлар бүрүзү-ле кайзынга-даа төмөй эвес онза байдаларыг болур.

Октябрьның социалистик Улуг революциязының 55 чыл ою он еске база бир төөгүлүг хү-биле — Совет Эвилелиниң тургустунганының 50 чыл-биле сырый холбааныг. Улуг Октябрь Советтер чурту-

нүз улустарының бээлүг чечкелешкининиң болгаш бүгү талайыг хөгжүдешкини эгезин салган. Коммунист партия Ленинни национал политиканы амырларга чайгылыш чокка боттандырыпшаан, бүгү нациларны болгаш бичи буурай улустарны чангыс аай куруне кыдыр төөгүлүг кыска хуусада сырый каттыштырып шыдаан, оларның күженишкенини амыт үенин индустриязы, белик хөгжүдешкин кезде ажил-агыйны, мурвакчы культураны тургузарыңче, коммунист нийтиледели тургузарыңче улар баштаан.

Бистин улус Октябрьның 55 чыл оюн уткуурда болгаш Совет Эвилелиниң өбилеинге белеткенирде-даа улам сырый каттыжышкыны-биле, СЭКП-ниң XXIV съездинини айтыканы ордукап партияның удуртуугазы-биле бүзүределиг бээлүг бар чоруур.

Кремльдин Съездилер ордузунга ноябрь 6-да ажилчы чоннар депутаттарының Москва хоорай Совединиң болгаш Совет Эвилелиниң Коммунист партиязының хоорай комитетиниң байырлыг хуралы болган. Ону Октябрьның социалистик Улуг революциязының 55 чыл оюнга тураскааткан. Зага бүүдүргенин мурнакчылары, эртемниң болгаш культураны амырларчылары, Совет Армияны болгаш Шериг-Далай Флорунун дайычылары, Москва чогуунун ажил-ишчилери чыылган-

ОКТАБРЬНЫҢ ОРУУ-БИЛЕ — КОММУНИЗМНИҢ ТИИЛЕГЗИНЧЕ

Октябрьның социалистик Улуг революциязының 55 чыл оюнга тураскааткан, 1972 чылдың ноябрь 6-да Кремльдин Съездилер ордузунга болган байырлыг хуралга эш К. Т. МАЗУРОВТУҢ илеткели

Эштер!
Бежен беш чыл мурунда улуг Ленин удурткан-большевиктер партиясы, Россияның пролетариаты тиилелгелиг социалистик революцияны боттандырган, помещиктерниң болгаш капиталистерниң эрге-чагыргааны дужурган, ажилчы, тараачыларны делегейде эң баштайгы курунезин тургускан. Россияның чаз нийтиледелин Тараан чурту болу бергени таварыла эвес. Апаа XX чүс чылдың эгезинде империализмниң чорудалары моонеттинген, эң чидилген турган, пролетар революциязының күчүлүг, дайычы арга-шынналыг, политиктиң армияны тургустунган турган. Делегейниң революстуг шимчээшкениниң төвү К. Маркс биле Ф. Энгельстин баш бурунгаар көргенин баугаар шынап-ла Россияже шийди берген.

Чок таварыш эртер үе-чалалары делегейниң ажилчы агылаар, бүгү делегейни ажилчы чоннарын ажиллаар, үделеп чепсез эртинге-байлаа болу берген. Ою улуг байырларын бистер-биле кады бүгү чурттарның коммунистер, пролетарийлери, мурнакчы бүгү кижилер төрөлгөтөн мынганга демделген эртинер турар.

Социализмни тиилелгелиг тургузушкуну — Коммунист партияны, ажилчы агыны, бүгү совет улустун канчаар-даа ааржак ачы-хавыаа болур. Баштайгы беш чылдарга-ла чуртун экономика, социал болгаш культурулу өвүр-тевирин үндешкин-биле өскөрткөн. Ажил-агыйны болгаш культура талазы-биле хождунгай чорук, мол-агый болгаш культура харылаалар, националар арзынын эжаннешик чоруу, чурткачы чоңуу калбак кезектериниң адым-үрениги чоруу катан эгип келбес кыдыр ууткатынган.

Чылары күженишкенини күш-ажылыг биле уткаан. Бу чылын агаар-бодустан байдалы кончү берге болганы билдирген болгай. Кыжын хар бичи чуга болганыдан кузун тараан культураның барык-ла үштүгү бир кези өлген, а чырын чамык кезде районнар сөөгү чүс чылда көстүп көрбөс кандашкыга таварышкан. Бу мындай берге байдалар тура-даа, колхозчулар болгаш соххозтар ажилчылары эне-органнастыг чорукту көргүзүп, өстүрүп алган дужуту дурген болгаш чидирген чок ажаан алар дөш бүгү чүвени кылганнар.

СЭКП-НИҢ КРАСНОДАР КРАЙ КОМИТЕДИНГЕ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ КРАЙ СОВЕДИНИҢ КУУСКОМУНГА

Краснодар суг шыгжамырын төлөйлээринге, тударынга киришкен ажилчыларга, инженерлерге, техниктерге, бугу коллективтерге, организацияларга

Эрчим эштер!
Совет Эвилелиниң Коммунист партиязының Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели Краснодар крайының тудуужуларының, ментораторларының, респонденттериниң бугу ажилчы чоңуун менторация тудуун хөгжүдешкин болгаш ажилчыга сугаттыг черлер шийдешкин алырынга улуг чедипшигин болганына таварыштыр оларга кызыл байыр чедирин тур.

Тудуужулар болгаш тараачылар шудургу ажилдаш, крайга сөөгү чылдарының тургузууда 72 мул гектар рис системалары-биле катан 170 мул ажим гектар шөгө инженерки сугат системалары тудуу тургускан. ССРЭ-ниң тургустунганының 50 чыл оюн демделгези-биле колхоз, соххозтар 100 мул гектар шөлдүгү бир гектарындан-на 47 центнер дужутту алган, узуе ажил-агыйның планында айтылгандан оранчок хой, 365 мул тонна риси-курүнеге саткан.

Крайның тудуужулары улуг комплекстиг ажилдары күүсеткен, Улуг Октябрьның 55 чыл оюнуң бүүдүзүнде, Кубань хемин доктандырган хуусааындан бир чыл мурнады болган, 1973 чылдың чакы үер үезинде Краснодар эрзенин суг-биле долдуруп азыр арганы тургускан. Ол эң улуг эрзенин тудуу тургусканы Кубаньга риси болгаш өске-даа кезде ажил-агый культуралары бүүдүрени дыка калбартыр арганы берген.

Черин ментораторының калбак программаың херек кырында боттандырыңче, бүүү кезде ажил-агый бүүдүргелиг ажилчыны бөдөлдөргө күженишкенин Кубаньның ажилчы чоңу моон сонгаар-даа база харам чок салыр ден бүүдүренин СЭКП ТК болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлени илергейтен тур.

СЭКП ТӨП КОМИТЕДИ.
ССРЭ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ.

Совет улустарының социал болгаш национал тарыхаалары революстуг бүү-биле чаарып тургузарыңче — Улуг Октябрьның эгезин херезини уламчылаы болган. Бистин чуртуустан ажилчы агыны, колхозчу тараачылары, интелегенцияны, бүүү националдарының ажилчы чоннары СЭКП-ниң XXIV съездинини шийтирлерин амырларга боттандырыпшаан, ССРЭ-ниң чартык чүс чыл оюнга алдар боттандырган социалистик чарышты улам калбарган Совет кижилериниң депшичти улаанышкыны-биле, Октябрьның оруу-биле бурунгаараар деп чайгызыш чок шийтирлери миллион-миллион кижилерни шудургу ажил-ижинден, Коммунист партияны долгандыр оларның сырый каттыжканындан илерген турар.

I. Коммунизм тургузушкуну — Октябрьның херезиниң уламчылаы, ажилчы агынының идеалдарының боттанышкыны

Октябрь революциязы белик энис соруугага — күш-ажылыг улустун эрге-чагыргааны тургузар, мөчүтүгелди ууткаар, кижиге бүүдүг таарымчалыг кара чангыс тургустуну — хоштуг күш-ажылыг болгаш социал чөптүг чорукту тергидешкин тургузар дөш боттандырган. Кымын-даа эртинге ол оруу-биле улус массалары чүгө ажилчы агыны — «бүүү дэр бергени, шыгалдалары чогуула-хилдикти, улуг котаралары ажим эртин шыдаар, эркен үенин артышкыны ажим эртен, чаз келер үезе орукту дүйнү баштаар кыдыр төөгүдөн даалганы чайлаш чок алыр апар шак мындай агыны...» эдерип шыдаар деп, В. И. Ленин өөргөт-

кен. (Чогаалдарың долу чымдымы, т. 38, арн 387-388).

Социализмни тиилелгелиг тургузушкуну — Коммунист партияны, ажилчы агыны, бүгү совет улустун канчаар-даа ааржак ачы-хавыаа болур. Баштайгы беш чылдарга-ла чуртун экономика, социал болгаш культурулу өвүр-тевирин үндешкин-биле өскөрткөн. Ажил-агыйны болгаш культура талазы-биле хождунгай чорук, мол-агый болгаш культура харылаалар, националар арзынын эжаннешик чоруу, чурткачы чоңуу калбак кезектериниң адым-үрениги чоруу катан эгип келбес кыдыр ууткатынган.

Чаз амырлар дөш кады күш-ажылыг, демиселге ажилчы агыны, колхозчу тараачыларының болгаш улустун интелегенцияны эрге-акарларының, идеалдарының болгаш деминг күжүнү чангыс эви тургустунган. ССРЭ-ниң улустарының акы-думна найырлары чаз нийтилед хождунгелин күтүдүг фактор болу берген. Амырларды социализмни хевириниң кол үндешкини индустриализацияны, колхозтывизацияны болгаш культура революциязын чорудушташтыра боттаткан, Ала-чуртун Улуг дайымын олуңга канчалган, коммунист тургузушкунун практиказын үезинде бугу талайыг улам ындайгы хождунгели алган.

Совет улус Октябрьның чаалап алынышының камгалап алынышы, сайбаргай социалистик нийтиледели тургускаш, социализмге канчаар-даа ааржак улуг күштү мөөнөз болгаш депшигелин калбак аргалары боудула сиңирип алган ындай төөгүлүг үе-чалда кижилер төрөлгөтөн чедип кээр деп чүвени көргүскөн. Бистин чуртуустан коммунизм тургузушкунун амыт бүгү практикамын, СЭКП-ниң XXIV съездинини ажиллап кылганы социал-экономиктик программамын күтүсөлдөп ол аргаларың херек кырында боттанып турарының херезини ботур.

Социалистик бүүдүргениң хөгжүдешкини белик темпке-ренге, ою ажилчыны бөдөлдөргө, эртем-техниктиг депшигели болгаш күш-ажылыг бүүдүрүчүлүгү бөдөлдөргө үндешкин үндешкин, экономикамын улам ындай быгылаарыңче, улустун амырларының материалдыг болгаш культурулу деңгелин көдүргөңче съездиниң тодаргайлаан улаанышкыны амырларга чайгызыш чок боттанып турар.

В. И. Ленинниң чагааны баугаар совет кижилер революстуг байырларды хундеринде «ою улуг ындайгы хөгжүдешкине эки белеткенин алыр дөш» мөөнөп алган дужууга күтүсөлдөп ою улуг-биле хамааржыр «күш-ажылыг агыны-лам-биле, күш-ажылыг тура-сөрүк, шудургу чорук-биле улам бурунгаараар дөш» кичээлгеини шийтирлеттинген соруудаларже мөөнөп турар. (т. 9, арн 285; т. 42, арн 6).

Улуг Октябрьның 55 чыл ою болгаш ССРЭ-ниң тургустунганының 50 чылды совет кижилер төлөптин уткуу турар.

Улетур продукцияны сайгарының нийти хемчээлини болгаш кыдырларын эң чутула хевирлерин бүүдүргениң талазы-биле беш чылдың ийги чымыны тос айларының планы, ою бирги чымынны планы ишкан, күтүсеттинген. Улетур продукцияны сайгарының талазы-биле онаалгалары бүүү эвилдешкен республикалар, а ол ишкан бүүү нийти-эвилел болгаш улустун эвилел-республика министрлер-болары күтүскөн. Кыдырларын ийи чартык муң чаз хевирларны бүүдүрүп шийтирлеттинген болгаш массалык-биле бүүдүрүп үндүрүп эгезин. Улетур ажилчыны техника-экономиктик көргүзүлгөр экижон, продукцияны боту-үези чийтөн, орулга талазы-биле план күтүсеттинген.

Совет индустрияны хөгжүдешкини темпшери белик болгаш бижиг. Эртен чылдың ол-ла үези-биле депшигере, улустур бүүдүрүгөң 6,9 угултаткан. Ол чуратайы төлөптин-биле үндөшүр иле, бистин бүүдүрүгелистиң амыт хемчээлин көрүп көөр апар бис. Тоску беш чылдың ийги чымында чүгө улустур продукциямын өздөлдөп 1940 чылда ою бүүдүрүп үндүргениниң нийти хемчээлине барык-ла ден болур. Октябрьның байырларын кезде ажил-агыйны ажилдак-

чылары күженишкенини күш-ажылыг биле уткаан. Бу чылын агаар-бодустан байдалы кончү берге болганы билдирген болгай. Кыжын хар бичи чуга болганыдан кузун тараан культураның барык-ла үштүгү бир кези өлген, а чырын чамык кезде районнар сөөгү чүс чылда көстүп көрбөс кандашкыга таварышкан. Бу мындай берге байдалар тура-даа, колхозчулар болгаш соххозтар ажилчылары эне-органнастыг чорукту көргүзүп, өстүрүп алган дужуту дурген болгаш чидирген чок ажаан алар дөш бүгү чүвени кылганнар.

Ою түнөөнине бо чымын тараа бүүдүргөң чижелел-биле эркен беш чылда чедип алынган чылда ортукам денелде деп болур. А кезде ажил-агыйны продукцияны нийти чымдалымын хемчээли ол денелден ажим болур. Улус ажил-агыйның планына көрүнгөндөн ол эвезел-лаа болза, алы-чөмө болгаш үезинге хергелер ааржак чутула фондулары тургузуп алыр, мал чөмгөр тарааны ментирин-биле белеткен алыр аргалыг болгаш бис. Илангы бо ажил-херекке Казахстаны болгаш Алтайны, Сибирини, Уралын, Россия Федерациязы болгаш Украинаны, Белорусияны, Молдавияны, Прибалтика болгаш Закавказье республикаларының чамдык областтарының чор ажилчыларыны, а ол ишкан улустунун болгаш транспортун ажилдакчыларыны, Совет Армияны дайышкыны, дужут ажаалдааның үезинде колзынып ажил-ишчилеринге дуза чедирген бугу кижилерин ачы-хавыаа улау.

Узбек, Туркмен, Талжи, Азербайжан, Казах болгаш Кыргыз ССР-лерин чор ажилдакчылары хевирини эки дужууд өстүргөн болгаш белеткеди чедипшигин чорудуу турар. Чуртун малчылары багыт эвес ажилдашкан.

Бистин кезде ажил-агыйныс калдык-даа бергелерин ажим эртин шыдаар деп чүвени дужууга көргүзүп турар, чүте дөргө, кезде ажил-агый сайбаргай социалистик нийтиледелин бижиг экономикамын, оюу турар техниктиг чепсезленишкени, шөдирин болгаш фермалары ажил-ишчилерини мергезилгени, акы-думна республикаларын бот-боттарының деткишкенине даянып турар. Бо бүүү партияны кезде ажил-агый талазы-биле политиканың шийимин политикта турар, массалар ортузунга оюу организацик болгаш политиктиг улуг ажилдары түнөшү болур.

СЭКП ТК-ның Чийгени секретары эш Л. И. Брежневке чоруткан чагаарыга Сарагата колхозчу Михаил Илларионович Китаев совет кижилерин боттанып болгаш сеткил-сагышкы, партияны политиканы сеткил-сагышкыны ханзындан оларны деткин турары тодаргайлап, илергейткен, ол чагааны «Советская Россия» сөзүңа парлаан. Эш Китаев илангы 1921 чылда Новоже хуу ажилды тараачыларыны көргүчүг амырларын ажи билер, 1972 чылда бо чердеге ою-даа артык кандашкы болган, инчалза-даа хөвчү колхозчулук билип турары-биле алырга, «ажылчынар болгаш тараачынар сырый эвилелге болгаш чуртун бүүү республикаларының эвилелине, улустун чагай чорууну дугайында Коммунист партияны болгаш Совет чазактың ааржак улуг сагыш салдышкыны амырларды ийги халаптары чедипшигин ажим эртин турар... Бистин колхозчуларымыс ааржак кандашкы болза-даа оюу уруктарың бичи-даа тоопаан болган бо чымын тараа база нога-биле бурун ханзыртыган». Совет тараачынар дугайында, коллективчи кижини кижилер дугайында, сагыш салдышкыны эвез, койжон тургузуп ажилчыларына, социалистик кезде ажил-агыйны хөгжүдөргө кошкак дивес сагыш салдышкыны дөш бистин партиямыска, оюу Төп Комитетинге өөрүп четтиришкенин чүрөөн ханзында илергейтен турар.

Совет эртемшери техниктиг депшигере, чуртун экономикамын болгаш культураны хөгжүдөргөң төлөптин салдышкыны кийри турар. Эртем коллективтери практикага ажилдашкылар фундаментадыг болгаш чутула хой айтырларын шийтирлөөн. Эртемни бүүдүргө-биле харылааны калбарып, шийтирлөөн түнөөдери улуу ажил-агыйныг непертериниң чорудууга дүргөң турар.

(Эгези, Уланчымы 2-ти арнында).

Эш К. Т. МАЗУРОВТУҢ илеткелиниң уланчызы

(Уланчызы. Эгези 1-ги арында)

Совет эртем болза билигин хой-хей чугула адырларынга кол чери ээлеп турар. Согуш чыгарда бектик температурады плазманын, физиканын, аэроуп физиканын талазы-биле улуг ажылышканын кылган, херелериниң чаа хейлерин тургустунган. Химиктер баш буртунар бердинге бүдүрүлгөндөр полимерлерин азырын перспективти аргаметоддарын ачылган кылган. Биологиянын, Чер дуга-была эртем талазы-биле шынчылдар уюлгит түннелерин берген.

Ада-чурт эртем космос делтемин шынчылдар талазы-биле шыгалангай чедикшилерин болуп турар. Бистин космос эртемине хун системаның талыгыр ырак черлерин болгаш октаргай шынчылдарын күчүлүг чөсө болуп берген, эртемниң дуаазы-биле ырак черге телефон-телеграф харылаанын, телевидениниң көгүдөрүнүн, бойду курларыларын шынчылдарын айтырдыларын болгаш улус ажил-агынын чугула жуур-дузалыг практиктик өске-даа айтырдыларын чедикшинин шынчылдарын турар.

Экономиканың чедикшилерин, нитилелдин күш-ажалын бүдүрүчүлүгүнүн өзүндөй болза, план өзүгөр болгаш чыгышын кол боттандырып турар улустун чагай амьдыралы бектер дугайында СЭКП-ниң XXIV съездинин айтыкты делегерей программаны боттандырып ачылган болуп турар.

Чугае чыгыс 1972 чылда безин СССР-де ажилчылдарын болгаш аабан-хаакчыларын ажил төлөктерин фондузу 9 миллиард рубльге көвүдөр. Бо чылын эмилерин, башкыларын болгаш школа назыны четпезин уруглар албан черлериниң кижизидикчилериниң ажил төлөктерин алаан бектер. Тускай ортук өөредилге черлериниң студенттерин болгаш сургулдарын стипендиянын хемчөөни көвүдөткөн, эмилерде чөмгө болгаш эмгерге хой акаш-хөргөндерин үндүрүп берип турар. Херелелдин нитилел фондуларын чонун алып төлөктерин чыл дугузунга 4,4 миллиард рубльге көвүдөр.

Мунундагы чыгараларыны ышкаш, чуртта аажок улуг чуртталга тууду үргүзүлөп турар. Бо чылын 11 миллиард аажок кижича бажынарже көчүрүп кирер болгаш боттарынын чуртталга байдалын экижер.

Улустун чагай байдалын беддериниң программазы херелелдин нитилел фондуларын ажил төлөктерин, төлөктерин болгаш чингелдерин үргүзүп өстүрерин-даа база чонга бараанарын бүдүрүлгөндөр көвүдөшкенин-даа, ажи-дуза беддерин калбартырын-даа көрүп турар, беш чылдын чугае эрткин чылымда болган ол айларда үлөтүрүшүчүк болгаш аш-чөм адырларынга херелел продукциянын бүдүрүп ийи чөм чеден хире чаа бүдүрүлгөндөр ажилга кирген, бүдүрүлгө күчүлөрүн көвүдөткөн, муң аажок чаа бүдүрүлгөндөр туткан, ажилдап турар үш муң хире дехтерин, фабрикаларын болгаш комбинаттарын чаартып турар.

Чыл келген тулаан бараанарга херелелди улам дозу хандырын, оларнын ассортментини чаартынып база калбарып турар. Бо чылын ол айларнын дугузунда чонга күрүнө болгаш кооператив салдын дамчытыр 14,6 миллиард рубльдин үлөтүрүп болгаш аш-чөм бараанарын саткан, ол болза 1971 чылдын оя-ла үезинден 7 ху хой болганы ол, оң иштинде элт продуктуларын 9 ху хойну, сүт продуктуларын 13 ху хойну, чурчанын 14 ху хойну, култура-амьдырал жуур-дузалыг бараанарын 13 ху хойну саткан. Ноябрь 1-де турганы-биле алырга, сандыга эрткин чылым ол үезинден бир миллион тонна хой картофель кирген.

Нитилелдин материалды чагай байдалын көдүрүшүчүк-бүдүрүшүчүк кады ажилчы чонларын угаан-болал херелелдер өзүп турар. Совет Эвиледи — улустун эртеми болгаш культуранын бедикшилериниң чурту. Бисте 55 миллион аажок кижича дөдө болгаш ортук эртемниң болуп турар. Өске кандай-да күрүлөшүндө хой номпарын, солунарын болгаш журналарын чуртта үндүрүп турар. Совет Эвиледи кижилерин театрларга, кинога болгаш библиотекарларга барынын сандын талазы-биле делегерей бири чери ээлеп турар. Хой националдыг литература болгаш уран чуул, кино, телевидени болгаш радио совет кижилерин угаан-болал амьдыралына улам улуг рольду ойноп турар.

Совет эрге-чарыгынын чыгарынын дугузунда өскөн эрм болгаш ижегер-техниктиң интелегендик, көдө ажил-агынын специалдери, чырымышкынын болгаш кадык камталынын ажилдакчылары боттарынын талантынын, билинин болгаш энергиянын коммунисттик тургузушкунга берип турар. Литературанын болгаш уран чуулдун мастерлерин улустун уран чөөт байлактарын көвүдөткөн турар. Совет Эвилелинин болгаш акы-дуума республикаларын, бүгү нацияларын болгаш биче улустарын төлөөктөлери боттарынын салымышкынын хой национал совет культураның эртемине кирип турарлар.

Экономиканың болгаш культураның хөгжүлөндөндө, ажилчы чонларын чагай байдалын бедикшилериниң чедикшилерге, партиянын болгаш улустун күзел-соруу, хой миллион кижилерин талантыны болгаш күш-ажалы сийдиккен чедикшилерге чоргаарларын эргейт бис. Совет кижилер СЭКП-ниң XXIV съездинин айтыкты сорулгаларын боттары хан-дамьрыдан херээ кылдыр үлөп алганынын чаа-чаа бадькаларын хун бурю көстүп, кирер турар. Тоску беш чылдын планнарын чедикшинин күчүлөр дугайында, бистин Төрөж чуртувустун күчүлүн улам ийи өстүрүп дугайында совет кижилерин боттарынын хүдөөлөргө ижегерей болгаш чогаалчык өзү-биле көрүп турары, оларнын мааматы салышкынын, күш-ажалы көдүрүшүчүккө калбарган коммунисттик чарышта илереп турар.

Ам кол чүве болза көдө ажил-агы чымы чедикшинин доозарында болуп, беш чылдын ийи чымын сорулгалында улус ажил-агынын бүгү эволюцион бладуг ажилчынын жуур-дузазы оңа өзүп турар. Үлөтүр бүдүрүлгөндөр болгаш туугу организациаларын коллективтери бүдүрүлгөндөр болгаш туудун күрүнө планын чууга чок күчүлөрүн сандырып, бүдүрүлгө күчүлөрүн дүргө шингээлдиг алып, технологиканы сайзырайткандары болгаш күш-ажалдын бүдүрүчүлүгүн өстүреринге, бүдүрүлгө ажилчынын беддеринге куралдарын дозу ажилга кирер ужураут. Электри энергиянын болгаш отуур чүдүлү, чиг-этин болгаш материалдарын ажил-агыны өзес өзү-биле чарыгдарынын фактыларын-биле эртекин чөмө шыдавас бис. СЭКП ТК-ниң болгаш Совет чалактың негеп турарын өзүгөр камгаланын чуумун барымдалары бистин планшарысты боттарыныга денкейлиг идири берип турар. Ажилдаар чөм бүрүлгөн күш-ажалды болгаш үе-шақты эң өвөштин чарыгдан тургаш, алам эки бедик шынарды продукцияны кылып алыры эрге-чөк чугула.

Партия болгаш чазак көдө ажил-агы айтырдыларынче оон-даа сонгаар оңа кичөөнгей салып апар. Колхозтарын болгаш совхозтарын материал-техниктиң баазанын улам шынын быжыгдары, комплекстиң механизациянын ажилдары, черлерин мелiorастаарын калбартыры, көдө ажил-агынын минералдыг кемпичидегер болгаш химикаттар-биле улам улуг хемчөөлдиг хандылары эрге-чөк чугула. Эң чаа эхпидогияны шалымын ажилдаар, бүдүрүлгө эргелеп ашкарарын сайзырайткандар, бедик бүдүрүчүлүг күш-ажалдын бүгү хемчөө-биле шанап, деткир. Көдө ажил-агынын интенсивнаастарынын талазы-биле бистин партиянын ажилдап кылганы үр хуусаалыг болгаш комплекстиң программаны бүгү улустун херээ болбушан, амьдыралга алам-ла боттанган турар ужураут.

Амгы үеде көдөндө партия организациалары, колхозчулар болгаш совхозтар ажилдакчылары ажил-агы чорудуларын түннелерин бүгү талаалыг анализтеп, чыгынган уружулганы улам байдып база көдө ажил-агы бүдүрүлгөндөр ажилчынын беддеринче, мал кыштагалакчынын организациаларын эртеринче, 1973 чылда бедик дүжүтү алымынче, беш чылдын даалгаларын чедикшинин күчүлөрүнче улаган немеле хемчөөлөрүн ап чорудуп турарлар.

Эштер! Социалисттик нитилелди оон-даа сонгаар хөгжүрер, коммунисттик материал-техниктиң баазанын тургузары экономиканы удуртурундан дыка улуг хаммааржыр апар. Ш. И. Бреджеттин жеделгөндө-биле алмыга, ол «революция өөндө тургустунуң кээп турар бүгү-ле сорулгаларын и-не шарыш болгаш и-не чогаалчык сорулга бооп турар. Нитилел амьдыралынын өскө адырларында ышкаш; оңу

чангыс-ла катап, мөңгөзи-биле херек кырында үсө шийтир-лекеш, сагыш амьр одурүп болбас. Экономика — ол дөргө нарын болгаш удузбө холбайлыг организм-дир, оңу хөгжүр-дери чаа-чаа айтырдыларын үргүзүп тургузуп кээп турар». Бистин бүгү-ле ажил-агыны чорудуларынчыстың кол хемчөөлөк, тодаракчыны нитилелдин күш-ажалын бүдүрүчүлүгүнүн өзүндөй болза, Чогу-на ындиг көргүзү-нү барымдалап тургаш бистер бүдүрүлгөндөр техниктиң деригезиниң-даа дугайында, экономиктиң тургузушкунун планнарын күчүлөрүнүн ажилдакчы, коллектив адыр бүрүзүлүгү салымышкынын-даа дугайын, ажил-агынын эргелеп-башкарарынын түннелериниң-даа дугайын шыны-биле тодаракты көрүп ужураут бис.

Тоску беш чылдын өрткин үезинин дугузунда күш-ажалдын бүдүрүчүлүгү үлөтүрүлгөндөр ажилдап турар бир кижиге оңаштыр 12 хуу, а прибор тууду, автомобиль, нефть-химия, хөмүр-лам, болгаш химия дөң ышкаш адырларга оон-даа улуг хемчөөлдиг өскөн бооп турар. Улус ажил-агынын бүгү адырларына оон-даа артык улугаттырып болуп аргалар шынал-ла кайгамчык улуг, бо талазы-биле өң шийтир-лел факторларын бирөөн — кижини бедик меделеринде, оң ажилга кандыг хаммаарылганында, профессионалдыг мергежилдинде, ажилчы кижича болупун хүдөөлөргө ханым-биле биририде бооп турар.

Ленинградтын «Рабочий» фабриказынын ажилчыны Екатерина Яковлевна Демидова ол дугайын «Известия» солунга мынчаар бижээн:

«Амгы үеде бистерде, ажилчы бүрүлгөндө болупун хууда беш чымы база бар. Инда бүгү-ле чүдөлөрүн — кижича бүрүлгөндө мергежилди болгаш дуржулгааны-даа, бистерден фабрика чуну алырын-даа барымдалап көргөн. Бистин пегивистин болгаш бүгү бүдүрүлгө-даа чериниң беш чымы база бар. Ынчанган мен, ажилчы кижича болуп көрүмгө, бистин кол-ла чүвемиз, күрүнөң беш чыл планы менден эргеш, менээ көп төнүп турар-дыр.

Моон алгаш көргө, оң үр-түннелерин чөгүм кайы хире улуг хемчөөлдиг болуп, олар каш хире болупу база олар кайы хире шынарды болгаш дөргө бистериниң шуптувустан хаммааржыр-дыр. А «шуптувустан» дөргө-ле кижича бургузунден хаммааржыр дөң ол-ур. Ол менден, сенден, бистин эштеривистен хаммааржыр ол-ур...»

Эш Демидованың бо өстөрү оң ажил-херээ-биле бадька-катынып турар. Оң күш-ажалы — коммунисттик бедик меделерди чоруктуң, бистин нитилелде күш-ажалчы кижиниң бедик ат-алдарын шын билериниң үегер-чижээ бооп турар.

Бодунга болгаш калы ажилдап турар шитеринден негеделиг чорук, сагыла-чурмуңуп болган организациалар-даа чорук улус ажил-агынын эң чугула сорулгалы — продукциянын бедик шынар дөң демисел-биле шупту-ла туудуш холбайлыг бооп турар. Кылыгыларын шынары — күш-ажалдын бүдүрүчүлүгүнүн чугае техниктиң, организациаларын экономиктиң байдалдарын өзес, харын-даа ажилдакчыларын мергежил, зарыштуң эки ады дөң, фабрика марказынын алдары дөң харысалганы меделер бири-лир. Бир өзес бүдүрүлгө чери станктарын болгаш машиналарын бүдүрүп үндүрүп турар болза, олар делегерейиң өң дөргө шынары дөң деннелинин техник-экономиктиң көргүзүлгө-биле домей болуп, бир өзес улустун херелел бараанарын кылып турар болза — олар чонун эң шынгын негеделине дүшкөн чурту ужураут.

Шынар талазы-биле айтырып нарын, хой талагы. Оңу кылыгын сөздөгү чедир кылып үндүрүп, кижилер-биле бедилерин болгаш кылыгыларын, дериг-херекселдерин чет-челеп кылып чиг-этин-даа, шеверлөр болгаш салаалар материалдарын-даа берип турарлар-биле бараанын салып-лаа турар кижилерин аразына дугузунган күженишкенири-биле шийтирлөөп ужураут. Эки кылдыр — ажил бүрүзүн ажилчыны важи бүрүзүнү ак сеткилдиг, мергежилди кылганынын, технологиянын шынгын сагаанынын түннел бооп. Бүдүрүлгөндөр организациалары боттарынын талазында бедик шынарын продукция бүдүрүп үндүрер дөргө, күш-ажалдын бүдүрүчүлүгүн бедилери — техниканы сайзырайткандарын, улам депшилеп технологту чорудуларын ажилдаарын негеп турар дөргөн улус ужураут.

Экономиктиң болгаш моральдыг ийги бериншилерин билдирген ажилдаар болза, ол болауңуң ролю ойнар ужураут. Ажил-агынын социалисттик өзү-биле эргелеп башкарарын дөргө, шанап-мактарынын чугае азы-бүрү хемчөөлөрү өзес, а харын-даа ажилдын үр-түннели дөң шынгын харысалгалы болупу — ол дөң моральды болгаш материалды-лаа харысалганы негээр апар. Ол принципту бүгү ажилдакчыларга, ол ышкаш ажил-агы улугтуучуларында-даа база улуг хемчөөлдиг хаммаарышкан турар ужураут.

Социалисттик нитилел кижича бүрүзүлүгү материалдыг болгаш угаан-болал херелелдерин улам дозуу-биле хандырын берип турар. Ажил-иши бүрүзүнүн болгаш бүгү улустун-даа чангыс аай сорулгалы иди илереттинге. Социализм үезинде чагай чоруктуң болгаш кижиниң ат-алдарын үндөдөн Төрөж чуртун эрге-ажы дөң күш-ажал, нитилелден кижиниң улам өзүп турар негеделин нитилелдин кижиден негеделин улугаттырып-биле дөң холбайлыг дөргөн совет кижилер меделер билит турар. Чогу-на оң ужурундан болупун хууда чагай чоругун өскөнү күселин-биле тургузарыңе чүткүлдүргө — чазы-чылбы, чижек-негере, социалисттик өчү-хөргөнгөниң самчылдакчыларына, чалагаайларга, совет хаммаарынын төлөтүп чоругун үнелеп Бөрбес кижилерге өптөк чок болупу чугула. Бистин нитилелдин кол-кол кезектери — күш-ажалчы коллективтер, оларнын хой-нитижиги санаа-оңады, бүдүрүчү болгаш политиктиг идеякыи, партия организациаларынын чүткүлүгү ажилы арганын аргачыларынга улуг, коммунисттик угаан-болалдын принциптерин дозуу-биле боттандырып дөң демиселге канчаар-даа аажок улуг күч болуп.

Чуртуну улус ажил-агынын хөгжүлөндөр планнарын боттандырып чорудары капитал тууаңчылында херектин байдалында дыка хаммааржыр турар. Беш чылдын баштайгы ийи чымында нити өрткин-үезин 170 миллиард рубль хире кол фондуларын ажилдага кирер ужураут — ол дөргө дайын мурундагы чылдарын шуптузун кады санаанын-даа да барык үш чартык катап хой түн бооп турар. Делегерей эң улуг дөң Красноярек гидроэлектростанцияны 6 миллион киловатт доду төлөтүп күчүлү-биле. Болганын Тольяттиде автомобиль заводун, металл, минералдыг кемпичидегер, синтетиктиг волюно, машиналар бүдүрүп үндүрер чаа-чаа күчү-

лерин ажилдага кирген. Ортаа Азияда эң улуг дөң Нуректин ГЭС-иниң баштайгы агрегаттары чөккү хуннереде электри энергияны берип эгелээр.

Туудуларын чедикшилерини маргылдаа чөк. Ынчалаа-даа капитал салымышканынын ажил-дузазын бедилери улус ажил-агыныга улуг куралы бооп артышсаан. Куралдарын кайы-хаммаан чөк ажилдаар чорукка улуг, туудуларын кылырын болгаш күчүлөрүн ажилдага киреринин хуусааларын кызылары дөң, доостунмаан ажилдарын хемчөөн кызылары, туудун шынарын экижерди болгаш өртек-үезин чингедери дөң шийтирлелг демиселди үргүлчүлөрү эрге-чөк чугула. Оңу улус ажил-агынын бүгү адырларына, эң илангы чонун херелел бараанарын бүдүрүп үндүрүп турар «Б» бөлүктүн адырларына чедип алган турар ужураут.

Капитал салымышканынын планнаарда болгаш ажилдаар-да-даа оң улус ажил-агыныга мьян-ла ажилгы болупун, нити күрүнө эрге-ажыктарын дугузуга болупур. Анаа албан айы-биле кызы болгаш бодуну эрге-ажынын барымдалаар чорукту болдурубас, оңой сойлаалар херек. Чаа-чаа күчүлөрүн туударын болгаш ажилдага киреринин планнарын дозуу-биле күчүлөдүр, капитал салымышканынын ажилгы чоругу улуг болуп дөң, туугу индустриянын ажилдакчылары, чер-черде партия болгаш совет организациалары эрге-чөк бүгү чүдөлөрүн кылырына чигинип турбас.

Нитилелдин күш-ажалы эки организациалардын тууду, бүдүрүлгөндөр башкарарын эң шуптулук тууду-на, улам ажилгы болуп. СЭКП Топ Комитеди болгаш ССР-ниң Министрлер Чөвүлөди ол айтырдыкы оңа кичөөнгейи салып турар. Чугааның ужуру — болза, хаммактың мурунда, улус ажил-агынын аар-саар болгаш үр хуусаалыг, адырлар, девисөөлөр айы-биле, техниктиң-экономиктиң, социал планнашканынын эртемниң деннелин бедилер дугайында бооп турар. Ажил-агынын политикти сорулгаларын чогу-на ышкаш комплексти, системни шийтирлөөрү чугула.

Чуртта чогуур эртем шынчылдарын чорудуп, адырларын болгаш адырлар аразынын чаа структуралары база эрилеп башкарарынын чаа-чаа аргаларын практикалап турар. Эргелеп башкарарынын организациаларын эң эки хирелери болгаш ажилдага негеттеринин турар электрон-салаал техниказы беини улус ажил-агынын чугула айтырдыларынын ажилгы кылдыр шийтирлелтиген турарына магадланып шыдавас болгай. Эргем-техниктиң революция чорудуларында үндүрер шийтирлелдин шынгын болупуна удурткучуларынын харысалгалы кошкар турук, харын улугаттып турар. Бистин бүгү кадрларынын чугула сорулгалы чүгү дөң амыгы үенин бүдүрүлгөндө амыгы үенин аргалары-биле башкарары өөренири болуп. Эргелеп башкарарынын, теория, практиканы айтырдыларыңе четпес кичөөнгей салыры база-ла чаа техниканы ажилдага негеттеринин ол айтырдыларыңе четпес салыры дөң, эртем-техникти болгаш экономикти хөгжүлдөдү, нитилелдин күш-ажалын бүдүрүчүлүгүн өстүрерин саадыр үржүтүгү апар, а ындиг чүдөлөрүн болдурубас ужураут бис.

Амгы үенин байдалында эң чаа эртем ажилдарын болгаш ажилдарынын депшилеп аргаларын бүдүрүлгө негеттериниң эң чугула ажил-дузалыг. Висте эртем-техниктиң депшиленгени мурунку озуруттарына туржугура эрге-чөк чугула бүгү чүдөлөр: бүдүрүлгөндө хемчөө-херекселдерини нитилелдин өчүлү болгаш ажил-агынын планын системазы, күчүлүгү эртем, бүдүрүлгө базазы, талантыны кижилер — эртемденер, инженерлер, техниктер, бедик мергежилди ажилчылар бар. Эргем-техниктиң революцияны ажил-агынын социалисттик ситемазынын артык күштери-биле чарылас холбайлыг кылдыр дүшүрер деп, XXIV съездинин салган сорулгалын чедикшинин шийтирлел шийдар болгаш шийтирлөөр ужураут-даа бис.

Эртем-техниктиң депшиленгени дүргөдери — эргелеп ажилдакчылары биле эртемденерин, ажилчыларын биле колхозчуларыны нити херээ, Республика ийке азы экономиктиң рабон, адыр, бүдүрүлгө бүрүзүнү хемчөөнө дүшүрүп үк съездин шийтирлелдин барымдалап, экономиктиң реформаны боттандырышсаан, күженишкенин боттандырып негеттерин планнар тургузарыңе, эң чаа, бедик шынары продукция бүдүрүп үндүрерине бүдүрүлгө коллективтерин соруң кирер, эртем-техникти эң эки чедикшилерин ажилдаарына сонуургалды болдурубас, экономиктиң, организациаларын боттандырып тургузар аргаларын ийлеп тыяр, тургузар, деткир ужураут бис. Ол сорулгага, экономиктиң реформаны берип турар аргаларын база улам ийдепейлиг ажилга чугуур.

Эштер! Бистин буртунараан хире-чегерис-биле совет улустун социал-политикти чангыс өң быжыгып, нитилелди баштаар күш болуп ажилчы аңгының ролю улугаттып турар деп чүвени коммунисттик тургузушкунуң бүгү төөгүзү бүдүрүлгө көргүзүп турар. Ол дүрүм өзүгөр болупун хаммактың мурунда коммунисттик партиянын ажил-чорудуларында оң амыгы барымдалап чыгышы чок политиканың, массаларын хун бүрүлгө удуртуп турарында илереп турар. Партия ажилчы аңгыны социалисттик эрге-ажыктарын болгаш коммунисттик идеяларын барымдалап, нитилелди сырый каттыштырып, улустун револютуңу чагай чачылдарына, моральна совет кижилерин кижизидип турар.

Партиянын ол ажилы кайгамчыкты үр-түннелдерин болуп турар. Коммунисттик херезне бердинишкын, күш-ажалчы, политиктиг идеякы, коллективизм, меңааң болгаш бараксангыг бүгү чачылдарын көр хөөн чогу-биле бурю шаваы нитилелдин, совет кижилерин бүгү кезектеринин, бүгү националдарын, салааларын мөзү-шынары бооп турар.

Партиянын хой миллион кижизик коллективти угаан-болалы сайзырайтканды социалисттик нитилелдин кайгамчык улуг хемчөөлүн хаара түдүп, оң аргаларын максети-ленгичи турмуш-биле үнелет турар. Бистин партияны ажилчы аңгынын, совет улустун политикти авангарды болуп ролю алдарды-биле күчүлөдүп турар деп чүвени СЭКП-ниң XXIV съездинин төөгүлүгү шийтирлелди, оң Топ Комитединин, бүгү партия организациаларынын ол шийтирлелдин амьдыралга боттандырылганын улаган ажил-чорудулазы база катап херечилеп турар. Бодунга дөң херелел-биле негеделиг партия болза күрүнө эргелелдин бүгү эволюцияга, ажилчы чонларын массалыг организациаларын ажилына негеделин бедилит турар.

Октябрьда төртүтүнгөн нитилел тургузуу — өзүлүг-ла

улусчу эрге-чарыга. Оң демократтыг мөзү-шынарын түргө-чижээ ажилчы чоннар депутаттарынын Советтеринден эң чайынанач илерет турар. Оларын күчүлөдү эрге-чүлөөлөрдө улуг өзес суур чурттакчыларын хун бүрүлгө херелелдерин хандырынычсаан-сагыш салырында, бойду камгалаары чижектиг, нити-күрүнө хемчөөлөгө деннелер ужура-дузалыг, чугула айтырдыларын шийтирлелдеринче чедир — оңа калбак хемчөөлдиг. XXIV съездинин айтышкынарына дүшүрүп Советтерин ажил-чорудулазы бүгү хемчөөлө-биле ийдепейлиг, тоску беш чыл планын херек кырына күчүлөдү талазы-биле оларын эвено бүрүзүнү ажилынын деннели бедит турар. Советтерин депутаттарынын эрге-чүлөөлөрүн дугайында чөккө чаа хүдөөлө алдыган Хоюлу гнаа база аажок улуг ийдеп бооп турар. Ол Хоюлуң кол чүдөлөрүн амьдыралга боттандырып совет демократиянын хөгжүлөндөрүгү улуг базым болуп, улустун сонгуп алган төлөктерин аадар-хундузун болгаш ийдепейлиг улам бедилер.

Партия профивелдеринге, комсомолга болгаш өске-даа массалыг организациаларга доктаамал дайып, нитилелдин ажил-херектерин шийтирлелдерин ажилчы чонларын улам калбаа-биле өңкөлдөп кириштеринге, коммунисттик тургузушкунун сорулгаларын боттандырып оларын нитициализаан, организациаларын улам бедилеринче сагыш салып турар.

Партия коммунистерин, бүгү дөвет кижилерин большевиктиң принципалдыг өзүгө кижизидип, боттарынын ажил-ажалын түннелдерин бот-шүгүмчүлөчү өзү-биле көрүрүг, чедип алган чедикшилеринге сагышы оожургапталып-га, бөгүн дүңгүзүндө эки ажилдаарына, хойчу кылырына өөрдөп турар.

Массалар-биле партия болупун харылаанын могай чок быжылап, бистин чуртувустун ажилчы аңгынын, колхозчу тараачыларынын болгаш улусчу интелегенциянын, бүгү нацияларын, биче улустарын социал-политикти болгаш ийдепейлиг чангыс өңи быжылап турар. Социалисттик тургузулугу күжү чогу-на ында. Ол чангыс өң-биле кажан-даа тишлеттирбөс бис.

II. СЭКП-ниң XXIV съездинин делегей политиказын боттандыра дээш демиселде

Тайбың дөң, дайын аймылыга удур чаныш-сыныш чөк демиселдерин, улустарын социал болгаш национал хосталышкыныга бүгү тала-биле дузааларын бистин партия-виска В. И. Ленин чаган.

СЭКП-ниң XXIV съездинин айтыкты улаанышкынын, оң ажилдап кылганы тайбынын программазы амыгы үе-чаада даштык политиканы деннелин принциптеринин дигри боттандырышкан болуп. Оңу боттандырышсаан, партиянын Топ Комитеди болгаш Совет чазак тодаргай боттуг санал-оналдарын үндүрер. Совет Эвилелини ийдепейлиг даштык политиканын, социалисттик чурттарын дугузуга даштык политиканын ачылдыла, тайбына шынашылдыг бүгү буртунаар депшилеп күштерин деткир чези-биле дүшүрүлгө чорукту көсүлү-биле чавырылдары чедип алдыган, күрүнелер аразынын харылааларынын практиказына тайбын жожа-хөлбөз догунаарынын принциптери улам ханылап кирген.

ССР Эвилелинин тургустунганынын 50 чымынын бүдүрүлгөндө Октябрьдин байырларын демиселдешсаан, совет национал-күрүнө тургузушкунун практиказына шыгартыпган пролетаржы интернационализм социалисттик деп каттыштырыла чурттарын аразында харылааларынын хообулу, бистин нити буртунаар депшилептин күчүлүгү фактору боуп берген.

Чаа нитилел тургузушкунуна, Экономиктиң Дузаалыга Чөвүлөдүлгөндө кижизидер күрүнелерин социалисттик ажил-агының интернационализми Комплекстиң программаны боттандырып ажил-дуума чурттарын чедикшилерин, оларын даштык политикти ажил-чорудулазынын сырый таарыштырылганы — бо бүгү социализмин тургузуу, делегерей оң алдар-хундузун быжылап турар. Делегерей хөгжүлөлдөдү бүгү чорудулаарына социализм улам улуг салдарын чедирип турар.

Польша Улус Республикасы-биле ГФР-ин аразында керээ-биле чегерелетип Совет Эвиледи-биле Германиянын Федеративтик Республиказынын аразында керээ күшүлү болуп бадькалтыпган, европа күрүнелеринин дайын сөөлүдөгү кызагаараларын үрөп болбазынын принциптин доктааткан. Барынын Берлин талазы-биле дөң талаалыг дугузуга база чедип алдыган. Европада айым чок чоруктуң быжык ситемазын хандырыныч херезне күрүнелерин кады ажилдаарынын талазы-биле баштайгы белеткелерин тургустуну турар. Тускай болгаш хаммаарышы күрүнелер бооп Герман Демократтык Республикасы-биле ГФР-ин аразында хан

Эш К. Т. МАЗУРОВТУҢ илеткелиниң төнчүзү

(Эгези 1—2-ги арыннарда).

Бистин чурт чүгө Европа динке эвес, эске-даа черлерге быжыг тайбын болгаш айыл чок чорукту хандыры даш шиптирдег демисежик келет болгаш демисежик-даа турар. Бистин Индия-биле, Афганистан-биле, демократиялык аймак куруне Бангладеш-биле найраалды болгаш кады ажалдажылганын харылааларын сырый тудуу турар бис. Бистер Иран-биле, Түркия-биле, Пакистан-биле харылааларын калбартырынын улуг жүрү-дуазын үнөсөл көрүп турар бис. Ол ыкшак совет-ион харылааларын моон сонгаар бүтү таламын хожукер аргалар база тургузунуу турар.

Совет Эвилели Кыдат Улус Республика-биле харылааларын экиндер даш орадалык турар. Соолгу уде Пекинниң удуруткучлары делегей аренада башкаланышыктан үнөсөл даш орадалыкшыктын кылы, бодуну даштыкы политиказына чамдык эдилгелерин кылып турар. Иччалаа-даа оң үнденин ам-лаа антисоветизм бооп артпышаан, делегей социализмин болгаш делегейин коммунисттик шимчөөшкенин башкалалдырып, чарарыч, антимпериалисттик күштерин сандаралдырып чүткү бооп артпышаан. Ол чорук КНО-нун Кол Ассамблеязынын амгы сессиязына Кыдаттын шын эвес туружунан база катал тодалыг көзүлгөн.

Пекин удуруткучлары чименнишкениринге шиптирдег өйтүр шавымыктын берип тургаш, КУР-биле харылааларын чогулгалыг болдулар даш, база-ла моон мурундааы дег туржуп турар бис. Бистин партизанын чыгыштык чок уганышыктын ол, ону XXIV съезд бадыткаан болгаш ук туруш өскерлишин чок артып турар.

КНО-нун Кол Ассамблеязынын эртин турар сессиязына Совет Эвилелинин чаа-чаа саналарын делегейин хой-ниити-ди чүдүдү деп көргөн. Каттыккан Национал Организациы совет саналарын деткеш, делегейге быжыг туруш болуп чүткүлдү кол бодаларын быжыгына болгаш хожукер-дүгө дуаа черлерин бийик.

СЭКП делегей байдалынын дүшүрүлүүн чавырылдырып идеякенин биле чедип ал, делегей байдалын боттүг өзү-биле көрүп турар. Импералисттер улустарын социал болгаш национал хосталганын моондактар деп орадалык, чепсек ажилдарындан база өйткүлү дивейт турар. Барын чүктү реаксылыг көкөстери, хамыктык мурунда америк шиптир-үстүрү комплексинин удуруткучлары болгаш НАТО-нун дайызымдары дүшүрүлдү байдалды чавырылдырып чүдү-бүрү аргалар-биле уураалык, чепселенишкенин улам ынай эдиле бугулеринче чүткүп турар.

Ол бүгүнү уламдыдан бедик сермилдег болуп, Улуг Октябрьдин чаалап алымын, социализм, Төрөн чуртун айыл чок чоруну мала камгалат турар совет Чепсекти Күштерин быжыгалуу хулазелегин бис.

Бистин чуртуусу — импералисттерин дашымак чименнишкенин уду демиселдин кол чөлөгүнчү. Совет Эвилелинин даштыкы политиказы — социализм, ангылар туржуп барымдалаан, интернационал политика болуп келген, болуп турар болгаш болуп артар. Бистер — делегей байдалынын дүшүрүлүүн чавырылдырып тала-лаакчылары бис. Бистер — быжыг тайбынны талаакчылары бис. Чогу-мач инчангаш дайын үлдигелеринге уду, улустарын хосталгалыг демиселди база, оларын хектерин-хогларга, оларын эргелерин чөрүчү үрөөр канды-даа орадалышымын уду шиптирдег туржуп турар бис — деп, эш Л. И. Брежнев чугалаан.

АКШ-тын агрессиязын уду демиселдин Вьетнамдын мадырыг удузуна, Ласутун болгаш Камбоджанын эрес-мадырыг патриоттарына бүтү Совет Эвилели таламын дет-

кимчени чайтылып чокка көргүзүп турар. Бистин вьетнам акы-думаларынын дайынчы угаан-бодалы, чаныш-сынын чок туруштук чоруну, ССРЭ-ниң болгаш социализм эске-даа чурттарына таламындан оларга экономиктиг, политиктиг болгаш шерик таламын-биле дузаламчы, революстуг болгаш депшигелге бүтү күштерин деткимчеи вьетнам улуска хамаарышты импералисттик агрессияны болгаш ал-бадаашканын дерспектива чок кылып каап.

Пролетарыг интернационализмдин ленинчи принциптеринге шынчы Совет Эвилели хосталга болгаш хамаарышас чорук даш, боттарынын Төрөн чуртуну салым-чолун боттары шиптирдег эргез даш, америк агрессияга уду демиселди чедикшигин доозарына чедир вьетнам патриоттарга дузалажыры-биле бодунан хамааржыр бүтү чүвени моон сонгаар-даа кылып апар.

Соолгу уде вьетнам айтырыгын шиптирдегине тодалыг болгашыны боттандырган. Вьетнам айтырыгын таарыштыр шиптирдегине улаган күженнишкенин дайынчы сокса-дыр укаруду дугуракуланы чараны-биле доостур дээрине идеген турар бис. Бо чорук вьетнам болгаш америк улустарын эрге-ажыктарына, делегейин бүтү улустарын эрге-ажыктарына дүжүп турар.

Импералисттик күштерин деткимчезинге даанган Израильдин эжелекти политиказын уду демиселди чорудуп турар араб улустарга Совет Эвилели өнүк болгаш эвилелинин болуп чайгылып чок түржүп турар. Эжелеткен бүтү араб демаскөрлерден израиль шеригерин бүрүн үндүрерин, палестинанын араб улустуну дүрүм өзүсүзү аргаларын сагыры чедип алыры моон сонгаар-даа орадалык бис. Бо болза Чоокү Чоон чүккө чөптүг болгаш быжыг тайбынны тургузурарын эргезок чүтүлү негедиле болуп.

Бистин чуртуусу депшигелге араб курнеер-биле найраалды харылааларын хожукеринге болгаш кады ажалдажылганы улаанышыктын быжык-биле барымдалаап турар. Чоокү чаа Египеттин премьер-министри А. Сидкиниң Москвага аян-чорунуу база катал бадыткааны-биле алмыра, совет-египет найраал чүтүлү фактор болбушаан, иби чуртуну улустарына бараан болуп, имперализмге уду демиселдин ниити эрге-ажыктарына дүжүп турар. Соолгу уде Сирия болгаш Ирак-биле бистин кады ажалдажылгасы улам быжыккан. Эске-даа чамык араб чурттар-биле Совет Эвилелин харылааларын чедикшигин хожүп турар. Совет-араб найраалды баксырдыр дээр импералисттик күштерин болгаш оларын дузалакчыларынын орадалы-жымышкыны буураакшыга таарыктып турар.

Бо чыл антимпериалисттик күштерин фронтунуу улам ынай калбарганын чымы болган. Тайбың, демократия болгаш социал депшиге даш, дайынчы болгаш улустарын дарааларын импералисттик политиказын уду социализм чурттар-биле кады капиталисттик чурттарын ажалычын ангы-зы, демократия калбак күштери, Азиянын болгаш Африка-ның хамаарышас аймак курунере, национал-хосталганын шимчөөшкенин дайынчы отрядтары, Латин Америка-ның депшигелге чурттары идеякениг демисежип турар.

Улусчу чангыс-өптин чазанага уду имперализмин хала-лаакчыларына болгаш иштики реакциянын хоралакчы хеделишиктерин уду өйтүр шавыкшынын берип турар чили улуска совет кижилер эш-сеткил каттыштырылганы илгерилеги база деткимчени көргүзүп турар, чуртук хамаарышас хожүлдөдөн даш, социал-экономиктиг үнденин чартылгалар даш шиптирдег алар демиселди чорудуп турар.

Капитал чурттарында бот-боттарына удураанышак күштерин ангыларыны үргүтүлөп турар. Монополиялар улус

массаларын эргелеринге болгаш амдыралчы эрге-ажыктары-ныче шаап халлап турар. Шыдажыр аргажок хой шерик чары-жадалары, ажил чокталыр чорук, өркетерин болгаш удуруткучтарын доктаамал өзүлдө, акшаның өртек-чүенин чокталыры ажалчы чоннарын эктинге аар үргө бо-луп турар. Капитализмин кол чөрдөдө — күш-ажыл биле капитализмдин аразында чөрдөдө чидилгенин турар. Ангы тулуучушкунары улам-на чидилген. Капиталисттик дарлаага болгаш реакциялык политикага уду демисел улам калбак, дайынчы характеринг болуп бар чөрүр.

Амгы үениң революстуг күштерин күтүдүг мыймыш-кынынга таарышканы, капитализм кажарлаар, чаа байдал-дарга болуп таарышты тургузуп алжур ажражоткан таарышкан. Ангы демиселдин шерик болгаш политиктиг алдырларына капитализмдин кажарлаар аргазынын кымыр-лык турарын чире-чегез-биле капитализмин болгаш социализмин аразында идеолотуг фронтга тулуучушкунар улам калбарып турар. Маңа тайбың догунашкын түрбас журулуг деп чүве билдирет. Инигелек хожүлдөдө кандыг оруктар-биле баарлы деп амгы үениң кол айтыры бо демиселдин төүндө турар.

Келир уден кортка буржуазия капитализмин чажырып чарын, массаларын мегелерин орадалык турар. Оң теоретиктер болгаш пропагандистер капиталисттик тургузугун бир-де «чаа» бугурунуг дугайында, «чаа индустриал-дын индустриал», харин-да «лең аргаларыг индустриал» оң трансформализмин дугайында хоозун бодалып таралып турарлар. Бо хоозун бодалды өзүзүр алыра, бүтү социал хамыктардан капитализмин алдыры алдырың хулагалы-ның чепсе болза, өртем-техниктиг революцияны куруне-монополисттик таарыштырылганы-биле каттыштырында бо-луп турар.

Бо эртемге уду бодалдар боттут чүдүдө-биле шуут дүшөөшүп турар. Ол чорук чүгө социал антогонизмин калбартып катпарганы өскүдүп турар. Маңгыча «ин-дустриалдыг индустриал» дээр чүвени бодуну чөрдөдөдөрүн ажиң эртин шыдавайып турар.

Буржуа идеолоттарын бугу пропагандисин болгаш теоретиктиг калчарашкынын кижини төөөрине, социал революциянын эргезок чүтүлганын болгаш бодунарынын дугайында бодалдык болуп берип күш-ажыкты массаларын угаан-медерелинде ирадырыч улаган. Иччалаа-даа делегей монополисттик капитализм идеолоттеринин хоозун өртү көрүшүнери-биле эвес, а Маркстын, Энгельстын, Ленинин ажитал дүрүмүрүн өзүзүр хожүп турар. Социализм дээрге, капитализмин олче шыгып кирер журулуг, амдыралдыг бадыткааны кара чачык боттоту оруу болуп.

Дарлакч өзү-тургузугу чир кырындан аргылап чок кылыр аргалык болгаш делегейин чаартып тургузурарын марксис-тиг програмказын боттандырып индустриал депшигелдин кол күжү-ажыктын ангы дээрин «неокапитализмин» идеолоттары эки болуп турар. Ичанган ажалычын ангының организастыг болгаш сырый каттышкан чорундан олар кор-гуну турар, ичанган-олар ажалычын ангыге калчалы-биле халлап турар.

Антимпериализмдин теоретиктери буржуазиянын социал чачын күтүсиди, ажалычын ангы революстуг күженниш-кени «өсүкүшү» деп бугулдү таралды турар. Ажалычын-нар-биле бугулдүгө өздерин, дарлакчылар-биле монопо-листерин аразында «социал эвиледжишкени» бар дээрине беэни чедир чүтүрүп тургалар. Буржуазиянын ийелиг чалчарларынын политиктиг тодалыг сорулгалары-ажыкчы чоннарын башкалалдыры, оларын ангы таламын-биле төгөй-ледирери, монополияларын халаашкыныга дүжүп бээрин-

че албаалары. Бо таламын-биле социал-реформистерин уду-руткучлары, барын болгаш «чөөн» оппортунистер, бүтү тала-биле чажыргытан ревизионистер онаа чүткүшүңүп кылып турар.

Иччалаа-даа буржуазиянын болгаш оң идеолоттарынын ол орадалышыкларынын амдыралы өйтүр шап турар. Забастовка шимчөөшкенин өзү турары, ажалычын ангының оудургаларын сырый каттыжышынын болгаш политиктиг медерелинин өзүп турары оң демиселде шиптирлини ба-дыткап турар. Ангы демиселдин мурунку оудурунда күш-ажылдык бугу делегей уду армиязынын шылтагатын дайынчылары туруп турар. Ажалычын ангы болгаш оң коммунисттик авангарды ажалычын чоннарын хосталганы даш демиселди, социал революцияларын түк туудукчуу — бо-дуну интернационалчын хулазелерин алдарымын-биле күтүсид-ил келген болгаш күтүсидиле-даа турар.

Антимпериалисттик фронтунуң бүтү отрядтарын чангыс эвин быжыгаларына муракчы роль делегейин комму-нисттик шимчөөшкениге хамааржыр. Имперализмге уду демиселге чангыс өптиг хеделиринин дугайында коммунисттик болгаш ажалычын партизанынын 1969 чылдагы делегей чөүлөд хураалына идиң үндүргөн программанын эвиле-деки күжүн болгаш ажалыктын делегейге болушкунарын чорудуламы буурелди-биле көргүскөн. Амгы үениң өң идеякениг болгаш салдарык политиктиг күжү болуп комму-нисттик шимчөөшкенин марксис-ленинчи идея-политиктиг сырый каттыштырылганы даш СЭКП моон сонгаар-даа мога-пшылгач чок демисежир.

СЭКП-ниң делегейге ажил-чорудуламын, партианын Тө-Комитетинин даштыкы политика таламын-биле ажилдары болгаш эгелекчи чоруну бистин чуртук бугу ажалыч чон-нарын өзү чүдүдүгүшүңүп болгаш долу деткимчи-биле хулазып ал турар. Коммунисттик партианын хамы-мерген по-литиказынын ачындыга совет улустун тайбың күш-ажыл хандырылган, коммунисттик оруу-биле чедикшигин бугу-раагарынын бүтү байдалдары тургустунган. Совет Эвилели-нин идиң, принципадыг, өзүзү интернационалчын по-литиказы улустарын үндениң эрге-ажыктарына дүжүп ту-рар. Партия моон сонгаар-даа ленинчи даштыкы политик-тиг улаанышыктын хажык чок боттандырып, чир кымыга тайбынын херээ даш чайгыштык чок шиптирдег туружур, бугу ажалыч чоннарын хосталганы болгаш аас-кежин даш демисежир.

Штер Совет улус Октябрьдин өңө сорулгаларыга бер-динген, ону шууду болгаш хажык чөгу-биле амдыралга боттандырып турар. Коммунисттик идеаларын тиелтирбес күжү бо хунерин өңүр-чагай тодалыг көргүзүлгөндө, улустарын быжыгып турар найраалды, социализмин бөмбүрөккө бадыткап бадыткап бадыткап турар.

Ленинчи революстуг херээ даш муракчы демиселди бо-лур төүгүдү хулазып оң өнүгүшөнгө онаашканыга хей националдыг совет улус чоругарынын, бодуну шы-лтаганын авангарды — СЭКП-ниң хей-алт кимиркиг уду-тургалы-биле коммунисттик оруу-биле буурелди бугу-раалар бал чоруп.

Мадырыг Совет улус дегерезин! Октябрь революциянын баштыңың болгаш организа-цияны, социализм тургузукунунуң организакияны — Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязы дегерезин! (Эш К. Т. Мазуровтуң аластекин улуг кичээлге-биле дыңаан болгаш адып чакышкыны уду-дараа үе ки-рип турган.)

Байрамын хурап доозалган. Бистин Төрөн чуртуустануң Күрүне тымын катал күтүскөн.

(СЭТА).

ССРЭ-ниң камгалал министринин ДУЖААЛЫ ЧУТКУМДУГ БУРУНГАРЛААР

1972 ЧЫЛДЫҢ НОЯБРЬ 7. № 229-МОСКВА ХООРАП.

Штер, солдаттар болгаш матростар, сержантылар болгаш старшиналар!

Штер, прапоршниктер болгаш мичманнар! Штер офицерлер, генералдар болгаш адмиралдар! Штер совет улус болгаш оң дайынчылар, социалисттик чурттарың ажалыч чоннары, бүтү депшигелге икни төрөстөп Октябрьдин социалисттик Улуг революцияныкы 55 чыл оң байырап турар.

Бистин Төрөн чуртуусу бо төүгүдү хуңу Совет Социалисттик Республикаларын Эвилелин тургустунганындан бээр 50 чымындык бугулууде демиселди турар-дыр. Юбилейдиң чаала экономикаын, өртемин болгаш културалык улам чыла көдүрүшүңүңү болуп, ажалыч чоннарын амдыралдык дегенди болдоп, төскү беш чылдын ийни чымындык даала-ларын чедикшигин күтүсиди даш социалисттик чарыш улам кабарган.

Социализмдин акы-дума чурттарынын улус ажил-агыйн бедик темпалыг көжүп турар. Социалисттик дем каттышты-рылганын экономикаын болгаш камгалал күчү-шыдалы чайгышып чок улаздып турар.

СЭКП-ниң XXIV съездинин айтыканы даштыкы политиктиг улаанышыктын боттандырып чорударына чүтүлү түндөлдө чедип адыган. ССРЭ-ниң принципадыг, чай-гышып чок даштыкы политиказы совет күрүшенин, делегей социализминин, национал-хосталганын шимчөөшкенин үндө-дөн эрге-ажыктарын барымдалаап болгаш ангы-ангы социал тургузугу күрүшөриң тайбың кола-хөлбө догуна-вашымын принциптерин боттандырыныга идеякениг идиң бооп турар. Интернационалчын хулазелегинг идиң шимчөөшкенин имперализмдин агрессия политиказын ча-быжыг өйтүр шавыкшынын берип, хосталга, национал хамырышас чорук болгаш социал депшиге даш улустар-нын демиселди бугу кемчө-биле деткип турар.

Коммунисттик партия болгаш Совет чакан оң-биле кады улуг Ленинниң чыгыларына шыгыч болбушаан, чуртук

камгалалы аргалымын быжыглаар, Армиянык болгаш Флотун дайынчы күчүзүн бедик дугайында мога чок са-гыш салып турар.

Совет Армия — бистин күрүшениң улустарын хой националдыг ө-бүдөниң акы-думалышын болгаш найраалды чорудуп армияны бооп турар. Оң дайынчылары боттарынын Төрөн чуртуга, коммунизм херезге кызыгар чок бердиген. ССРЭ-ниң Чепсекти күштери Варшава ке-рээзини киржикчилер чурттары армиялары-биле кады чангыс айл оудуруга турушушаан, социализмди улуг ча-дал алымынанын камгалалга үргүлүк белеп туруп турар.

Штер, Армиянык болгаш Флотун дайынчылары! Ок-тябрьдин социалисттик Улуг революцияныкы 55 чыл оң-биле салгыра бөйр чедирбошаан, дайынчы болгаш политик-тиг беткекелге, дайынчы мергенди саймаргайжыдарыга, сагылга-чуртуну болгаш организастыг чорукту быжы-лаарыга моон-лаа сонгаар чедикшиктеринг болурун кү-түсид.

Октябрьдин социалисттик Улуг революцияныкы 55 чыл оң демгелдери-биле дузаарымын болза:

Бөгүн, ноябрь 7-де, ук черин шыгы-биле 20 шакта бистин Төрөн чуртуустануң дайынчылары — мадыр хоорай Москвага, эвиледешкен республикаларын найсыладал-ларыга, мадыр-хоорайлар Ленинградка, Волгоградка, Севастопольга, Одессага, мадыр-шывэ Бристеге артиллериянык үнөсөл дааштаашкыны-биле салып кылар.

Бистин хой националдык Төрөн чуртуусу — Совет Социалисттик Республикаларын Эвилели дегерезин! Улуг Совет улус болгаш оң мадырыг — Чепсекти Күш-тери дегерезин!

Бистин бүтү тымегелеринин сорук кырыктын болгаш организакияны совет Эвилелинин Коммунисттик парти-язы адал!

ССРЭ-НИҢ КАМГАЛАЛ МИНИСТРИ
СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ МАРШАЛЫ А. ГРЕЧКО.

Литература, уран чүүл болгаш архитектура талазы-биле ССРЭ-ниң 1972 чылда куруне шаңналдарын тыпсыр дугайында СЭКП ТК-нык болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүделениң 1972 чылдың ноябрь 4-те доктаалы

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүделенин чангыда литерату-ра, уран чүүл болгаш архи-тектура таламын-биле денниң болгаш куруне шаңналдарын таламын-биле комитетин саналы СЭКП Төп Комитеди болгаш ССРЭ-ниң Министр-лер Чөвүделени чугалажыл көр-гөш, ССРЭ-ниң 1972 чылда куруне шаңналдарын тыпсыр кылдыр доктаалы болза:

1. Латия ССР-ниң уран чүүлүн адалдыг ажалдажыл, скульптор Валдис Карлович Албергс, архитектор Дзин-терс Янович Дрибете, архитек-тор Гукаре Рудольфович Лу-тис Гринберге — даштык кы-мыл адыжылдарга. Рига хоорайда музей-тураскалы даш.

2. Азербайжан ССР-ниң ал-дарыг туудукчу, архитектор Ганфа Алиевдин Алескерова, архитектор Алес-кер Нур Аль оғлы Гусейнов-ка, скульптор Ибрагим Ис-маил оғлы Сейдаходжа, скульп-тор Нуджат Мир Юсиф оғлы Мамедова (мичэн соода) — Бакунга 26 комиссарлары Баку хоорайда мемориалдыг тураскаал аңсамблы даш.

3. Сценарийлер автору Юрий Иванович Аликовка, Украин ССР-ниң уран чүүлүн адалдыг ажалдажыл, режиссёр Феликс Михайлович Соболевка, оператор Леонид Федорович Прядкинге — Киевтин эртем-тайыбырлыг фильмер кино-студиязынын кытамы «Дирит амытанар ады» болгаш «Дирит амытанар болар бе?» деген эртем-тайыбырлыг филь-мери даш.

4. Чогаалы Рамаа Бабаад-жанга (Рамаа Насырович Ба-баджанова) «Дирит сугт дег поэма даш.

5. ССРЭ-ниң улустун чурук-чузу Борис Ефимович Ефи-мовка — 1970 — 1971 чылдар болгаш политиктиг плакаттары болгаш карнаатуралары даш.

6. Башкыриянын улустун шүтүкчү Мустай Каримге (Мустафа Сафиг Каримовка) — «Чыңдарга алдаркына» деп шүтүктер ному даш.

7. Молдав ССР-ниң улус-тун артын, аңсамблы уран чүүл удуруткучу, кол балет-мейстери Владимир Козьмо-вич Курбетке, Молдав ССР-ниң улустун артын, балет

солдаты Татьяна Давыдова Усачка, Молдав ССР-ниң улустун артын, балет солдаты Ивай Дмитриевич Фуринке, Молдав ССР-ниң алдары ар-тын, балет солдаты Борис Ва-сильевич Филипука — Мол-дав ССР-ниң алдары артын, балет солдаты таныштыг колдонулуш «Удуруткучу Юппа Львович Шварцберг» архитектор Валентина Яковлевна Эрдемскаяга, ин-женер-конструктор Николай Васильевич Топлянге, РСФСР-ниң алдарыг тууду-жучу, туудукчу-инженер Петр Устинович Карновка — Сочи хоорайда ширк башкынын архитектору даш.

11. РСФСР-ниң уран чүүлүн адалдыг ажалдажыл, композитор Родион Константинович Щедринге — «Ленн чонун чөрөдө» деп оратория база «Чүгө ыкшак-шы эвес» деп опера (музыка) — сценарийдин чач ре-дакциясы даш.

12. РСФСР-ниң улустун ар-тын, режиссёр Наталья Иль-ничева Саца — Москваың

ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүделенин Даргазы А. КОСЫГЫН.

ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүделенин Даргазы А. КОСЫГЫН.

ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүделенин Даргазы А. КОСЫГЫН.

ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүделенин Даргазы А. КОСЫГЫН.

Бо улуг байырады таарыштыр бистин калбак деге-мек Төрөн чуртуустануң оң бугу черлеринг ыкшак, ыракык Эраиниң ажалыч чоннары көдө ажил-агый чымы доозарың таламын-биле кыдырган ажалдарын түң-дөлдөн үндүргөн, келир чыда чорудар ажалдарын тодалыг сорулгаларын айтып алган күженнишкенин ажалдап турарлар.

СЭКП-ниң XXIV съездин-иниң болгаш ТК-нык оң дара-жында пленумарынын шиптирлерин күтүсидириң, эртемчилик көдө ажил-агый продукттарын бугулерин болгаш күрүшө садарын кө-вүлдир таламын-биле чамдык чедикшиктерин чедип алган. Бистин районунуң экономика-зын чок адыры — мал ажалы. Иччалаа чир ажалы хожүлдөтпөш, малга быжыг чөм-сууру туруспай турган мал ажалы чедикшиг хожүлүг шыдаван база билдирет. Иччалаа СЭКП-ниң XXIV съездин тараа бү-дүрүн көдүлдөргө көдө ажил-агый бир эң кол сору-луга деп саваан, агротех-никтиг чурттарынын шын са-гымынын, чимчиңдигенин ноп ажалдарынын, хову ажалдарын организастыг өнүгүшүн чүтүлүшү айтыган. Районунуң партия, совет болгаш ажил-агый ор-ганнары соолгу чылдарда бо улаанышыктын-биле элөөн ажалдарын чорудуп, тарма-ганч структуралыг дөң көр-гөн болгаш бистин район ми-чак сугат чок шөлдөргө чер-лерге мал чими култура-ларын тарылгазын база кө-вүлдөтпөн.

Чуртутуңа ажалдар үр-үтүлдө болгон. Бо чымын бистин колхозтарымыс 3,5 муң тонна тарааны ажагалар, боттарыга херезгө үренин-ип болгаш мал чими тарааны бүрүн уруп алган. Күрүшө тараа садар план чок-даа бол-за, район 500 тонна эки шы-нардыг кымыл-тасты күрүшө саткан. Ол божа «далайта дымды дуза» даш ыкшак, Төрөн чуртка Тываның тараа-ның колхозтун Сайыр-Ансы сүт-бараан фермазын үшкү саргалдык түңдө-биле фермалар аразында шиптир-вимпеид тымыккан.

Юбилейдиң чылда ажалы-агыйларын алган социализ-тиг хулазелерин күтүсидириң, партия организастыгын күтүсидириң болгаш коммунисттик башкычымы болгаш организакияны ролу уду жуур-дузалыг болган. «Коммунизм орук» колхозтун № 2 хой-жу бригадында хоочун коммунист Кыргыз Шивээниң

Чедип алган чүдүдөргө са-гыш оозураган, кол кичөө-гейни чедир шиптирлоттин-мөө айтырларга улаздыр-ган деп бистин партиянык өрөдүн турар. Кыдыгтан ажил-херекти хандыр авал-тест көр болза, мал-даа, чөр-даа ажалында ажалда-шымай турар курамыраар болгаш аргаар бисте хой. Мал бажы өстүрүшүн кол үнденин болуп төрүр мал-дарынын баш саны плада көр-дүгөнөгө ирматка четтес. Иччалаа ниити малдык баш саныга хамаарыштыр алдыра төрүр малдарын хузуу «Чая-орук» колхозта дыка өзөш.

Ол ыкшак кайы-даа ажалы-агыйларды малдыг уксалын өнүкүлдө, ону тарып бооза-дыр болгаш эдерштирер

зүүн составын хураалдык чүдүдүг президиунуң улуг көдүрүшүн-биле сонган. Октябрьдин социалисттик Улуг революцияныкы 55 чыл оңун дугайында плеткеди ССРЭ Тыва обкомунун секретары эш Г. Ч. Шаршин кыл-ган.

